

Müasir Azərbaycan dövləti Cümhuriyyət ideallarına sadıqdır

Günel Məlikli,

AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun “Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycançılıq fəlsəfəsi” şöbəsinin böyük elmi işçisi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması ölkəmizin tarixində ən mühüm hadisələrdən biri olmaqla, xalqımızın azadlıq, müstəqillik arzusunu və əzmini nümayiş etdirib.

Azərbaycanda ilk Xalq Cümhuriyyətinin yaranması xalqımızın milli azadlığa, müstəqilliyə və demokratiyaya olan istək və arzularının, göstərdiyi cəhdlərin ifadəsi olub. Bu, xalqımızın tarixində əlamətdar bir hadisədir və tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan Cümhuriyyəti 23 ay yaşayıb. Bu müddətdə 5 dəfə hökumət qurulub. Yaranmış hər bir hökumət daxili ziddiyyətlər, çəkişmələr nəticəsində və şübhəsiz ki, xarici qüvvələrin təsiri altında istefa verməyə məcbur olub, yenidən yaranan hökumət yenə də istefa verib və beləliklə də bu ağır şəraitdə Cümhuriyyətin dövlət, hökumət orqanları istənilən fəaliyyəti göstərə bilməyiblər.

Ancaq onlar öz üzərinə düşən tarixi missiyanı yerinə yetiriblər və Azərbaycan xalqının tarixinə parlaq bir səhifə yazıblar. 1920-ci il aprelin 27-dən 28-nə keçən gecə Azərbaycanda Xalq Cümhuriyyəti hökuməti öz səlahiyyətlərini bolşeviklərə təhvil verməli olub.

1917-ci ildə Çar Rusiyası dağıldıqdan sonra XX əsrin əvvəllərində, yəni 1918-ci ildə tarixi müstəqilliyin şirinliyindən Azərbaycan xalqı da daddı. Həmin dövrdə yaşamış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qısa müddət ərzində həyata keçirdiyi ciddi tədbirlər sayəsində bütün dövlətçilik atributları - öz parlamenti, hökuməti, ordusu və pul vahidi, bayrağı, himni olan müstəqil, suveren bir dövlətə çevrildi. O, bütün dövlətçilik göstəricilərinə prinsiplərinə görə şərqdə ilk demokratik respublika idi.

Azərbaycan Milli Şurasının qəbul etdiyi tarixi bəyannamə yeni yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin daxili və xarici siyasətinin başlıca prinsiplərini bütün dünyaya bildirdi. Bu müstəqil dövlət öz bəyannaməsində qeyd etmişdir ki, Azərbaycan Xalqı öz müqəddəratını müəyyən etmək, insanların hüquqi bərabərliyinə hörmət etmək, bütün xarici dövlətlərlə, habelə qonşu xalqlarla dinc və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq prinsiplərinə əməl edir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti gərgin və mürəkkəb ictimai-iqtisadi şəraitdə 23 ay fəaliyyət göstərsə də, sonrakı nəsillərin yaddaşında xalqımızın tarixinin ən parlaq səhifələrindən birinə çevrilib.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qısa bir zamanda ölkədə demokratik dövlət quruculuğu, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə, hərbi quruculuq sahələrində bir sıra mühüm addımlar atıb. O, az yaşasa da xalqa azadlıq, müstəqillik fikrini aşıladı.

Ümummillə lider Heydər Əliyev XX əsr Azərbaycan tarixini səciyyələndirərkən qeyd etmişdi: “XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəlləri dünyada yeni münasibətlərin bərqərar olduğu bir dövr kimi, Azərbaycan xalqının həyatının bütün sahələrində də öz təsirini göstərmişdir. Bu dövrün ictimai prosesləri iri sənaye şəhərinə çevrilmiş Bakını bütün Qafqazın iqtisadi mərkəzi edib, iqtisadi inkişaf əlaqədar olaraq bu dövrdə təhsil, elm, incəsənət və ədəbiyyat sahələrində böyük canlanma başlandı. Bakı, Gəncə; Naxçıvan, Şuşa, Şəki, Salyan və sair şəhərlərdə yeni tipli şəhər və qəza məktəbləri açıldı. Qori müəllimlər seminariyasının məzunlarından olan Cəlil Məmmədquluzadə, Süleyman Sani Axundov, Üzeyir bəy Hacıbəyov, Həbib bəy Mahmudbəyov, Rəşid bəy Əfəndiyev, Firudin bəy Köçərli kimi görkəmli maarifçilər təhsildə gedən islahatlara güclü təkan verirdilər.

1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycanda Cümhuriyyətin fəaliyyətinə xitam verilib. Azərbaycan xalqı 70 il Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqında müttəfiq şəraitində yaşayıb. Bu, XX əsrdə bizim xalqımızın həyatının böyük bir hissəsidir. Biz o vaxt dövlət müstəqilliyindən məhrum olmuşduq, ancaq Respublika kimi bir çox müstəqil işlər görmək imkanına malik idik. Ona görə də, bu dövrü lazımcı qiymətləndirmək zəruridir. Çünki bu dövrdə bizim xalqımız yaşayıb, yaradıb, qurub və nəhayət, 1991-ci ildə Azərbaycan yenidən dövlət müstəqilliyini elan edərkən Azərbaycan Respublikası artıq böyük bir ölkə idi. 1991-ci il oktyabrın 18-də Konstitusiyaya aktı ilə, sonra isə dekabrın axırında ümumxalq səsverməsi ilə Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini elan etdi və müstəqil dövlət kimi yaşamağa başladı. Biz iyirmi səkkiz ildir ki, müstəqil dövlətlik, dövlət müstəqilliyimizin 29-cu ilini yaşayırıq. Ancaq bu illərin özünəməxsus, xarakterik cəhətləri var. Bu illər çox çətin, ağır, müəyyən qədər ziddiyyətli illər olub və Azərbaycan Respublikasının bu gün mövcud olan dövlət müstəqilliyi böyük sınaqlardan keçib, iftixar hissi ilə demək olar ki, bu sınaqlardan şərəflə çıxıb və indi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi artıq mövcuddur və dönməzdir.

Azərbaycanın iqtisadi yüksəlişi, xalqın güzəranının yaxşılaşdırılmasının təmin olunmasında yeni neft strategiyasının hazırlanmasının və uğurla həyata keçirilməsinin müstəsna əhəmiyyətini görən Heydər Əliyev 1994-cü ildə “Əsrin müqaviləsi” adı altında ən böyük neft kontraktı imzalayıb. 2002-ci ildə isə Bakı-Tbilisi-

Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin çəkilməsinə başlanması Azərbaycanın ilk müstəqillik dövründə əldə etdiyi ən böyük nailiyyətləridir.

Etiraf etməliyik ki, dövlət müstəqilliyimizi 1991-ci ildə elan etsək də, tam müstəqilliyimiz ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı ilə başlanıb. Belə bir məqama da diqqət yetirilməlidir ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası Xalq Cümhuriyyətinin siyasi və hüquqi varisidir. Bu varislik özünü dövlətçiliyin bir sıra əlamətlərində aydın şəkildə büruzə verir: cəmiyyətin dövlət siyasi təşkilinin spesifik formalarında (idarəetmə formaları, dövlət quruluşu, hakimiyyətin strukturu, siyasi münasibətlər və s.); rəsmi dövlət dilindən istifadə olunmasında; emblematikada (gerb, bayram, himn).

Milli dövlətçilik ölkədə yaşayan millət və xalqların, etnik qrupların konsolidasiyasının siyasi forması kimi çıxış edir. Mövcud reallıqları obyektiv surətdə nəzərə alan dövlətçilik əhalinin müxtəlif qrup və təbəqələrinin təşəbbüskarlığını, fəallığını stimullaşdırır; bu, həm yerli, həm də ümumdövlət vəzifələrinin uğurla həllinin zəruri şərtidir. Problemlərin vaxtında müəyyənləşdirilməsi və ədalətli həlli ölkə ərazisindəki qrupların, təbəqələrin yaxınlaşmasına, əlbir fəaliyyətinə zəmin yaradır.

Mövcud reallıqlar Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixində İlham Əliyev faktorunun prioritet, həlledici mahiyyətini bir daha ortaya qoyur. Ötən 17 ildə Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi inkişaf kursu bütün sahələrdə böyük uğurlara yol açıb, əhalinin rifahını daim gücləndirib.

Güclü dövləti, güclü lideri olan xalq istənilən çətinliyi uğurla dəf edə, ölüm virusundan da az itkilərlə çıxıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev hər bir vətəndaşına dəyər verir, onun sağlamlığını ən vacib məsələ sayır.

İnkişaf etmiş ölkələr pandemiya qarşısında aciz qaldığı zaman, Azərbaycanın bəşəri səciyyə daşıyan təşəbbüslərinin gündəmə gətirilməsi, çevik, operativ addımlar atılması və bu təcrübənin dünya ilə paylaşılması, tibbi ləvazimat və avadanlıqların alınması üçün konkret vəsaitlərin ayrılması, tikilən modul tipli xəstəxanalar, Azərbaycan liderinin qlobal çağırışlarla çıxış etməsi buna bir daha sübutdur.